

YAPILAR VE BİRLİKLER

Yapılar

Yapı Tanımlaması

Yapısal programlamaya adını veren **yapı** (**structure**), **türetilmiş** (**derived**) veya **kullanıcı tanımlı** (**user defined**) bir veri tipidir. Farklı tiplerdeki elemanları bir arada gruplandıran özel bir veri tipi tanımlamak için **struct** anahtar kelimesini kullanırız.

Yapı bir veya birden fazla ilkel veri tipinin (**char**, **int**, **long**, **float**, **double**, ... ve bu tiplere ait diziler) bir araya gelmesiyle oluşturulan yeni veri tipleridir. Diziler, aynı tipte elemanlardan oluşmasına rağmen, yapılar farklı tipte elemanların bir araya gelmesiyle oluşabilir;

```
struct yapı-kimliği {  
    veri-tipi yapı-elemanı-kimliği1;  
    veri-tipi yapı-elemanı-kimliği1;  
    ...  
} değişken-kimliği1, değişken-kimliği2;
```

Örnek olarak Öğrenci; adı, soyadı, numarası, yaşı, cinsiyeti gibi farklı öğeler ile bir **ogrenci** yapısı tanımlanabilir;

```
struct ogrenci {  
    char adi[50];  
    char soyadi[0];  
    int yas;  
    int cinsiyet;  
} ogrenci1;
```

Tanımlanan yapı kullanılarak değişkenler aşağıdaki gibi tanımlanabilir;

```
struct yapı-kimliği değişken-kimliği;
```

Yukarıda tanımlanan yapı kimliği kullanılarak birçok değişken kimliklendirilebilir;

```
struct ogrenci ogrenci2,ogrenci3;
```

Yapı Elemanlarına Erişim

Tanımlanan yapı değişkenleri üzerinden her bir alamana nokta **işleci** (**dot operator**) erişilir. Bu işleç de öncelik işleci parantez **()** ile aynı önceliktedir. Atama işleci **(=)** bir **yapıyı** (**struct**) doğrudan kopyalamak için kullanılabilir. Ayrıca, bir yapının üyesinin değerini başka birine atamak için atama işlecini de kullanabiliriz.

```
#include <stdio.h>  
#include <string.h>  
int main() {  
    struct ogrenci {  
        char adi[50];  
        char soyadi[50];  
        int yas;  
        int cinsiyet;  
    } ogrenci1;  
    strcpy(ogrenci1.adi, "Ilhan");  
    strcpy(ogrenci1.soyadi, "OZKAN");  
    ogrenci1.yas=50;  
    ogrenci1.cinsiyet=1;  
    printf("Adı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\nCinsiyeti:%d\n",  
        ogrenci1.adi, ogrenci1.soyadi,  
        ogrenci1.yas, ogrenci1.cinsiyet);  
}
```

```

struct ogrenci ogrenci2={"Deniz","AK",35,2}; /* yapı değişkenine
                                              ilk değer veridi */
printf("Adı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\nCinsiyeti:%d\n",
       ogrenci2.adi, ogrenci2.soyadi,
       ogrenci2.yas, ogrenci2.cinsiyet);
struct ogrenci ogrenci3=ogrenci2;
printf("Adı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\nCinsiyeti:%d\n",
       ogrenci3.adi, ogrenci3.soyadi,
       ogrenci3.yas, ogrenci3.cinsiyet);
return 0;
}

```

Yapı Göstericileri

Yapı göstericileri, tıpkı diğer değişkenlere gösterici tanımladığımız gibi tanımlayabiliriz. Gösterici üzerinden yapı değişkenlerine **dolaylı işlec** (**indirection operator**) yani (->) ile erişilir. Bu nokta işlec ile aynı önceliklidir.

Yapılar ve göstericileri; veri tabanları, dosya yönetim uygulamaları ve ağaç ve bağlı listeler gibi karmaşık veri yapılarını işlemek gibi farklı uygulamalarda kullanılır.

```

#include <stdio.h>
#include <string.h>
int main() {
    struct ogrenci {
        char adi[50];
        char soyadi[50];
        int yas;
        int cinsiyet;
    } ogrenci1;
    strcpy(ogrenci1.adi, "Ilhan");
    strcpy(ogrenci1.soyadi, "OZKAN");
    ogrenci1.yas=50;
    ogrenci1.cinsiyet=1;
    struct ogrenci* ogrenciGosterici;
    ogrenciGosterici=&ogrenci1;
    printf("Adı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\nCinsiyeti:%d",
          ogrenciGosterici->adi,
          ogrenciGosterici->soyadi,
          ogrenciGosterici->yas,
          ogrenciGosterici->cinsiyet);
    return 0;
}

```

Yapılarla İşlemler

Bir **yapı** (**struct**) değişkeni, ilkel tiplerden (**char**, **int**, **float**, ...) tanımlanan bir diziye benzer şekilde bir yapı dizisi tanımlayabiliriz. Ayrıca yapı değişkenini bir fonksiyona parametre olarak gönderebilir ve bir fonksiyondan bir yapı döndürebilirsiniz.

```

#include <stdio.h>
#include <string.h>
enum cinsiyet {BELIRTILMEMIS,KADIN,ERKEK};
struct ogrenci {
    char adi[50];
    char soyadi[50];
    int yas;
    int cinsiyet;
};

struct ogrenci yeniOgrenci();
void ogrenciYaz(struct ogrenci);

```

```

int main() {
    struct ogrenci ogrenciler[30];
    struct ogrenci o=yeniOgrenci();
    ogreciYaz(o);
    return 0;
}

struct ogrenci yeniOgrenci() {
    struct ogrenci yeni={"Ilhan","Ozkan",50,ERKEK};
    return yeni;
}

void ogreciYaz(struct ogrenci pOgrenci) {
    printf("Adı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\nCinsiyeti:%d",
        pOgrenci.adi,
        pOgrenci.soyadi,
        pOgrenci.yas,
        pOgrenci.cinsiyet);
}

```

Yapılar değer tipler olduğundan, yapılara ait göstericileri parametre olarak kullanmak, olabilecek değişiklikleri aktarmak için üstünlük sağlar.

```

#include <stdio.h>
#include <string.h>
enum cinsiyet {BELIRTILMEMIS,KADIN,ERKEK};
struct ogrenci {
    char adi[50];
    char soyadi[50];
    int yas;
    int cinsiyet; //1:erkek,2:Kadın,0:Belirtmiyor
};

struct ogrenci yeniOgrenci();
void ogrenciOku(struct ogrenci*);

int main() {
    struct ogrenci o=yeniOgrenci();
    ogrenciOku(&o);
    return 0;
}

struct ogrenci yeniOgrenci() {
    struct ogrenci yeni={"Ilhan","Ozkan",50,ERKEK};
    return yeni;
}

void ogrenciOku(struct ogrenci* pOgrenci) {
    printf("Adı Giriniz:");
    scanf("%s",pOgrenci->adi);
    printf("Soyadı Giriniz:");
    scanf("%s",pOgrenci->soyadi);
    printf("Yaş Giriniz:");
    scanf("%d",&(pOgrenci->yas));
    printf("Cinsiyet Giriniz (0-1-2):");
    scanf("%d",&(pOgrenci->cinsiyet));
}

```

Anonim Yapılar

Anonim yapı, kimlik veya takma isim (**typedef**) ile tanımlanmayan bir yapı tanıımıdır. Genellikle başka bir yapının içine yerleştirilir. 2011 C sürümü ile kullanılmaya başlanan bu özelliğin aşağıda sıralanan üstünlükleri vardır;

- **Esneklik** (**flexibility**): Anonim yapılar, verilerin nasıl temsil edildiği ve erişildiği konusunda esneklik sağlayarak daha dinamik ve çok yönlü veri yapılarına olanak tanır.

- **Kolaylık** (**convenience**): Bu özellik, farklı veri tiplerini tutabilen bir değişkenin kompakt bir şekilde temsil edilmesine olanak tanır.
- **Başlatma Kolaylığı** (**easy of initialization**): Yapı değişkenine ilişkin ek kimliklendirme yapılmadan ilk değer verilmeleri ve kullanılmaları daha kolay olabilir.

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
struct ogrenci {
    char adi[50];
    char soyadi[50];
    int yas;
    int cinsiyet; //1:erkek,2:Kadın,0:Belirtmiyor
    struct {
        int gun;
        int ay;
        int yil;
    };
};
struct ogrenci yeniOgrenci();
void ogrenciYaz(struct ogrenci);
int main() {
    struct ogrenci o=yeniOgrenci();
    ogrenciYaz(o);
    return 0;
}
struct ogrenci yeniOgrenci() {
    struct ogrenci yeni={"Ilhan","Ozkan",50,1, {1,1,1970}};
    return yeni;
}
void ogrenciYaz(struct ogrenci pOgrenci) {
    puts(pOgrenci.adi);
    puts(pOgrenci.soyadi);
    printf("Yas:%d\n",pOgrenci.yas);
    printf("Cinsiyet:%d\n",pOgrenci.cinsiyet);
    printf("Dogum Tarihi:%d-%d-%d\n",pOgrenci.gun,pOgrenci.ay,pOgrenci.yil);
}
```

Öz Referanslı Yapılar

Kendi kendine yani **öz referanslı yapı** (**self-referential struct**), öğelerinden bir veya daha fazlası kendi türündeki göstericilerden oluşan bir yapıdır. Kendi kendine referanslı kullanıcı tanımlı yapılar, bağlantılı listeler ve ağaçlar gibi karmaşık ve **dinamik veri yapıları** (**dynamic data structure**) için yaygın olarak kullanılırlar.

```
#include <stdio.h>
struct ogrenci {
    char adi[10]; char soyadi[10]; int yas;
    struct ogrenci* sonrakiOgrenci;
};
void ogrecileriYaz(struct ogrenci*);
int main() {
    struct ogrenci ilk={"Ilhan","OZKAN",50,NULL};
    struct ogrenci sonraki={"Ayse","YILMAZ",40,NULL};
    ilk.sonrakiOgrenci=&sonraki;
    struct ogrenci birsonraki={"Tahsin","BULUT",35,NULL};
    sonraki.sonrakiOgrenci=&birsonraki;
    ogrecileriYaz(&ilk);
    return 0;
}
void ogrecileriYaz(struct ogrenci* pIlk) {
    int sayac=0;
```

```

    while (pIlk!=NULL) {
        printf("--OGRENCI:%d--\nAdı:%s\nSoyad:%s\nYaşı:%d\n",
            ++sayac, pIlk->adi, pIlk->soyadi, pIlk->yas);
        pIlk=pIlk->sonrakiOgrenci;
    }
}
/*Program Çıktısı:
--OGRENCI:1--
Adı:Ilhan
Soyad:OZKAN
Yaşı:50
--OGRENCI:2--
Adı:Ayşe
Soyad:YILMAZ
Yaşı:40
--OGRENCI:3--
Adı:Tahsin
Soyad:BULUT
Yaşı:35

...Program finished with exit code 0
*/

```

Yapı Dolgusu

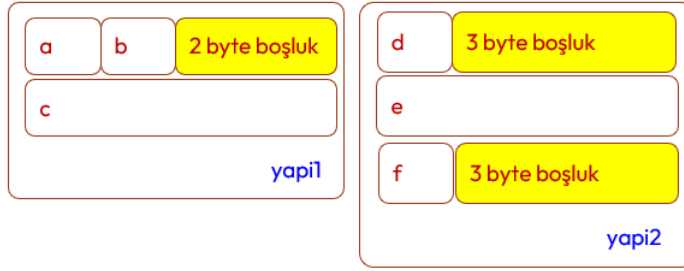
C dilinde **yapı dolgusu** (**structure padding**), **işlemci** (CPU) mimarisi ile belirlenir. **Dolgu** (**padding**) işlemi ile üyelerinin bellekte doğal olarak hizalanması için belirli sayıda boş bayt eklenir. Bunun nedeni 32 veya 64 bitlik bir bilgisayarda işlemcinin tek seferde bellekten 4 bayt okumasından kaynaklanmaktadır.

```

#include <stdio.h>
struct yapı1 {
    char a;
    char b;
    int c;
};
struct yapı2 {
    char d;
    int e;
    char f;
};
int main() {
    printf("char bellek miktarı: %d\n", sizeof(char));
    // char bellek miktarı: 1
    printf("int bellek miktarı: %d\n", sizeof(int));
    // int bellek miktarı: 4
    printf("-----\n");
    printf("yapılar için olması gereken bellek miktarı: %d\n",
        2*sizeof(char)+sizeof(int));
    // yapılar için olması gereken bellek miktarı: 6
    printf("yapı1 için bellekte ayrılan miktar: %d\n", sizeof(struct yapı1));
    // yapı1 için bellekte ayrılan miktar: 8
    printf("yapı2 için bellekte ayrılan miktar: %d\n", sizeof(struct yapı2));
    // yapı2 için bellekte ayrılan miktar: 12
    return 0;
}

```

Yukarıda verilen örnekte aynı bellek miktarına sahip elemanlar için yapının bütününe bakıldığında farklı miktarda bellek ayrılabilceği aşağıdaki şekilden anlaşılmaktadır;

Şekil 21. Yapı Dolgusu

Dolgu (**padding**) işlemi ile üyelerinin bellekte doğal olarak hizalanması için belirli sayıda boş bayt eklenir. Bunu tüm yapılar için engellemenin yolu;

```
#pragma pack(1)
```

Ön işlemci yönergesini (**preprocessor directive**) kaynak koda eklemektir. Eğer yalnızca belirlenen yapı için bunun yapılması isteniyorsa yapı tanımına **__attribute__((packed))** özelliği eklenir. Bu durumun engellendiği program aşağıdaki verilmiştir.

```
#include <stdio.h>
#pragma pack(1)
struct yap1 {
    char a;
    char b;
    int c;
};
struct __attribute__((packed)) yap2 {
    char a;
    int b;
    char c;
};
int main() {
    printf("char bellek miktarı: %d\n", sizeof(char));
    // char bellek miktarı: 1
    printf("int bellek miktarı: %d\n", sizeof(int));
    // int bellek miktarı: 4
    printf("-----\n");
    printf("yapılar için olması gereken bellek miktarı: %d\n",
        2*sizeof(char)+sizeof(int));
    // yapılar için olması gereken bellek miktarı: 6
    printf("yap1 için bellekte ayrılan miktar: %d\n", sizeof(struct yap1));
    // yap1 için bellekte ayrılan miktar: 6
    printf("yap2 için bellekte ayrılan miktar: %d\n", sizeof(struct yap2));
    // yap1 için bellekte ayrılan miktar: 6
    return 0;
}
```

Birlikler

Birlikler (**union**), Pascal dilindeki **record case** talimatına (**statement**) benzer. **Birlik** (**union**), **yapı** (**struct**) gibi tanımlanır. Aralarındaki fark yapı elemanlarının her birine ayrı bellek bölgesi ayrılırken, birlik üyelerinin her biri aynı bellek bölgesini paylaşırlar.

```
union yapı-kimliği {
    veri-tipi yapı-elemanı-kimliği1;
    veri-tipi yapı-elemanı-kimliği1;
    ...
} değişken-kimliği1, değişken-kimliği2;
```

Birliğin bellek boyutu, elemanlarından en fazla bellek kaplayana kadardır. Aşağıda üyelerinin aynı bellek bölgesini paylaştığı görülmektedir.

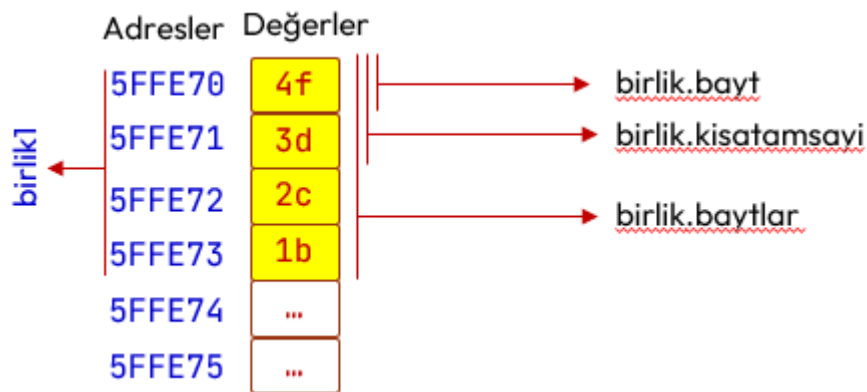
```
#include <stdio.h>
```

```

int main() {
    union tamsayiBirliği {
        char baytlar[4];
        int tamsayi;
        char bayt;
        short int kisatamsayi;
    } birlik1,birlik2;
    union tamsayiBirliği birlik3,birlik4;
    birlik1.tamsayi=0x1B2C3D4F;
        //16lık sayılarda her çift rakam bir bayt olur
    printf("sizeof tamsayiBirliği.baytlar: %d\n", sizeof birlik1.baytlar);
        //4
    printf("sizeof tamsayiBirliği.bayt: %d\n", sizeof birlik1.bayt);
        //1
    printf("sizeof tamsayiBirliği.tamsayi: %d\n", sizeof birlik1.tamsayi);
        //4
    printf("sizeof tamsayiBirliği.kisatamsayi: %d\n",
        sizeof birlik1.kisatamsayi);
        //2
    printf("-----\n");
    printf("sizeof tamsayiBirliği: %d\n", sizeof birlik1);
        //4
    printf("-----\n");
    printf("birlik1.tamsayi:%x\n",birlik1.tamsayi);           //1b2c3d4f
    printf("birlik1.baytlar:%x-%x-%x-%x\n",
        birlik1.baytlar[0],
        birlik1.baytlar[1],
        birlik1.baytlar[2],
        birlik1.baytlar[3]);                               //4f-3d-2c-1b
    printf("birlik1.bayt:%x\n",birlik1.bayt);                //4f
    printf("birlik1.kisatamsayi:%x\n",birlik1.kisatamsayi); //3d4f
    printf("-----\n");
    birlik1.bayt=0x00;
    printf("birlik1.tamsayi:%x\n",birlik1.tamsayi);          //1b2c3d00
    return 0;
}

```

Şekil olarak da birlik1 değişkeninin bellek yerleşimi aşağıda verilmiştir;

Şekil 22. Birlik1 Değişkeninin Bellek Yerleşimi